

Entrevista a Montserrat Carulla

“El meu pare era un activista”

Josep Cuní ha mantingut una conversa sobre l'empresari Lluís Carulla amb la seva filla Montserrat i els seus íntims col.laboradors Josep Tremoleda i Andreu Morta.

Es habitual cantar les lloances durant les en-soltes. I també que, amb aparent lament, els elogis vinguin d'aquells que més crítics havien estat en vida. Som com som i no n'aprenem. Però en pocs casos, molt pocs casos, es troba unanimitat de criteris en la cita periodística que la necrològica comporta. Res no obliga. Només els problemes de consciència amb un mateix. En el cas de Lluís Carulla (l'Espluga de Francolí 21 de febrer de 1904-Barcelona 3 de novembre de 1990) aquesta unanimitat s'ha produït. I no pels possibles problemes de consciència abans esmentats. No seria creïble que tantes persones se sentissin fora de joc per a escriure abundants glosaris de penediment. Ni que tinguessin necessitat d'expiació de culpes acumulades. Només l'agraïment pot fer comprendre que la figura polivalent d'aquest home, entranyable per a aquells que l'han conegut bé, hagi provocat un sentiment unànim de condol en aquesta trista, pobra, bruta i dissordada pàtria.

La figura de Lluís Carulla s'ha d'analitzar des de diversos angles. El de l'home d'empresa avançat al seu temps. El de promotor i mecenes per una causa sentida profundament. El de fill agraït al seu país i al seu país.

Del pollastre a les sopes. Dels menjars ràpids als pinsos. De l'Omnium Cultural a la Fundació Jaume I. Del Casal de l'Espluga a la residència per a avis. Dels "Premis d'Honor" i Baldiri Reixach al museu de la vida rural. Heus aquí uns quants elements indispensables per a arribar a comprendre l'autèntica dimensió de qui va creure en la publicitat, va competir amb les multinacionals i va ser guardonat i considerat per les institucions governades pels diferents colors polítics. De la creu de Sant Jordi a la Medalla d'Or al Mèrit en el Treball.

La seva filla Montserrat n'ha heretat l'esperit i la responsabilitat de mantenir

viva la flama. Els seus fidels col.laboradors Josep Tremoleda, patró de la Fundació i director de Barcino, i Andreu Morta, secretari particular i de la Fundació, amb 30 i 23 anys al seu costat, senten gran interès i l'admiració per qui els va tenir més com a familiars que com a empleats.

—MONTSERRAT: Nosaltres ho tenim molt clar. El pare tenia molt d'interès que tot continués com ell volia. La Fundació n'és un exemple. Assegurar-ne la continuïtat és una cosa que ens havia recalcat durant molt de temps. I els fills hi tenim interès també perquè hem rebut allò que ell ens va saber transmetre. En l'aspecte cultural, per exemple, tenim molt clar que hem de continuar allò que ell ha fet.

—¿I pel que fa a l'empresa?

—MONTSERRAT: Això ja fa més temps que ho tenim assumit. Quan ell es va retirar l'any 87, va deixar ja la part dels negocis en mans de la gent que ell havia format i que l'envoltava. Una de les seves gràcies era, precisament, saber fomar gent i envoltar-se d'un bon equip. Seguint el moviment de l'empresa des del 78 fins ara es pot veure que el pare no ho ha portat directament i en canvi s'han fet moltes coses importants. Tant els meus germans com algun cunyat continuen amb l'empenta que el pare havia marcat.

En plena guerra civil i atesa la falta d'aliments va veure clar que calia intentar ajudar a resoldre el problema. Als soterranis del Saló Rosa de Barcelona hi va establir una fàbrica on, de manera artesanal, va crear el primer producte que donaria nom i origen al grup Gallina Blanca. Aquesta empresa arribaria a ser una de les capdavanteres a l'estat en la fabricació de sopes i brous concentrats, especialment quan l'any 54 es produeix el llançament de l'AVECREM. A la seva manera el Sr. Carulla havia fet una empresa netament catalana amb un funcionament i una eficàcia i solidesa típiques de multinacional.

—MONT: I amb la publicitat també va ser tot un innovador per a l'època. El dia que

s'escriguí la història de la publicitat d'aquest país, s'haurà de parlar molt extensament de l'ús que ell en va fer i de la importància que va saber donar a la ràdio. En plena guerra ja va fer un programa amb un ressò brutal. Sempre va saber connectar amb els interessos de la gent. I en l'àmbit de la mateixa ràdio també. Hi creia molt. Feia moltes coses i moltes hores. Sobretot en els dies que ell considerava punta. I no perquè pensés que l'empresa ho necessitava, sinó perquè la competència no tingués opció a aquell temps.

—TREMOLEDA: Era un gran competidor. Motivava la lluita i l'enfrontament. Quan vaig començar a treballar amb ell vaig descobrir un sentit espartà en la seva mentalitat. Tot va ser començar a fer publicitat com veure créixer el mercat.

—MORTA: A la ràdio, hi va aportar dues grans innovacions. Una van ser els *jingles* o *radiolets*, que en deien en aquella època. La falca publicitària d'ara amb cançons incloses. I l'altra els programes amb suport que van marcar l'època. *Un millón con casa y coche* o *Avecrem llama a su puerta* van esdevenir autèntics fenòmens sociològics. La seva creativitat va ser extraordinària.

—MONTSERRAT: Per al meu pare la paraula *impossible* no existia i la paraula *competidor* el mobilitzava moltíssim. Ell va entrar en aquest món sense saber-ne res, mentre preparava oposicions per a notari i heus aquí la seva obra.

—MORTA: Aquesta empresa és de les poques que han fet primeres pàgines senceres d'anuncis a *La Vanguardia*. En el que ara s'anomena *marketing* va ser un autèntic mestre.

—Però en canvi no va jugar la carta catalanitzadora de la seva pròpia publicitat en els mitjans àudio-visuals. ¿Això s'ha de considerar una paradoxa?

—TREMOLEDA: Ell va fer més publicitat que ningú en mitjans catalans... Des de *Franciscòlia* fins a *Serra d'Or*, el que vulgué. Era bàsicament publicitat d'estricta

Josep Tremoleda, Andreu Morta i Montserrat Carulla.

JORDIMORERA

Lluís Carulla.

JORDI MOREIRA

ajuda.

Ara bé, les gran campanyes són obres de cada companyia, que no cal dir que treballen amb plena delegació i autoritat, i amb criteris, és clar, d'eficàcia.

No hi ha paradoxa. El que hi ha és una real limitació dels mitjans catalans quant a la publicitat.

—MONTSERRAT: Ell sempre havia donat molta llibertat. També perquè una cosa era l'empresa i l'altra el sentiment.

—*Estableix, doncs, un paral·lelisme entre el seus dos grans objectius. ¿Però també a casa?*

—MONTSERRAT: A la primera època, a casa es vivia més l'esperit empresarial pel desordre que portava. Ell mai no havia dit "no" a la feina i sempre l'havíem d'esperar tant a dinar com a sopar si és que no convocava reunions al menjador de casa constantment. Els diumenges per exemple, quan es construïa la fàbrica de Sant Joan Despí, la nostra sortida era anar a missa i després tots a visitar les obres. Vi-

Lluís Carulla (de blanc) amb els seus germans el dia de la primera comunió. Montserrat, Lluís i Josep M. Carulla (1927).

JORDI MORERA

víem moltíssim l'evolució de l'empresa. Els deu o quinze últims anys, però, molt més la part de mecenatge, de la Fundació o de tot allò que ha fet a l'Espluga. Era el que ell realment vivia en aquells moments.

—Perquè ¿ell vivia més per a tot això que per a la família?

—MONT: No. Sempre ens havia fet partícips de les seves inquietuds. Pel que fa a l'empresa tots ho seguíem tot, des d'un nou producte fins a una idea. Encara que érem petits i no ens assabentàvem de la missa la meitat, ho seguíem tot. A més, el fet que la mare treballés amb ell al despatx feia que tot anés junt, família i empresa. Sempre he pensat que es va preocupar molt per l'educació dels fills, per exemple. Recordo la seva imatge a la cuina abans de sopar, cada dia durant anys i anys. Ens posava sis gots amb aigua bullint i preparava sis brous diferents per provar la producció d'aquella setmana, tant d'ell com dels competidors. Ho tapava tot per no saber de quin producte es tractava. Ens ho feia tastar a tots i tots opinàvem. I si algú deia que li agradava més un producte que resultava ser de la competència, doncs ho acabava tenint en compte sense disgust.

—MORTA: Vaig ser el seu secretari particular durant 23 anys i puc dir que sempre havia tingut autèntica repulsió física per la gent aduladora. Era incapaç d'assimilar adulacions.

El neguit de l'home es manifesta ja des de la joventut i mai no s'atura. Idees i propostes com la d'aquell autobús que recorria els pobles dels Països Catalans anunciant i venent llibres escrits en la nostra

Lluís Carulla fent mones de Pasqua amb alguns néts (1984).

JORDI MORERA

llengua en moment difícils, els sopars de la Nit de Santa Llúcia, la promoció de socis de l'Orfeó Català són algunes iniciatives difícils d'oblidar per aquells que van sentir prop la seva febre engrescadora.

—MONTSERRAT: Encara que no hagués fet diners, també hauria estat un activista. Ell ja va nàixer sent-ho. Per això no va haver de dir mai que volia fer mecenatge, perquè ho va fer des del començament, a la seva manera i dins de les possibilitats que tenia. I ho barrejava tot. Ell no era l'home que de 8 del matí a les 8 del vespre es dedicava a l'empresa i després a les altres coses, perquè ell aprofitava tot el que tenia l'empresa a favor d'aquesta voluntat seva de fer país.

—TREMOLADA: Quan una persona té un humanisme extraordinari, també sol tenir una capacitat extraordinària. Era sensible a les necessitats dels altres i això forma el conjunt d'una personalitat complexa i summament activa, per això l'endemà d'haver fet qualsevol cosa, per bé que hagués sortit ja no es parlava d'allò perquè ja era passat. Només si se'n podia traure alguna millora per fer-ne llista. Sempre anava amb el paperet fent la llista. Els altres ballant i ell prenent nota de les coses que no havien anat com esperava o preparant-ne d'altres.

Casos com el de Lluís Carulla, on la tenacitat s'imposa, com recorda Josep M. Ainaud de Lasarte en un article a *La*

Lluís Carulla i la seva esposa el dia del seu casament. Josep Maria Rendé, Lluís i Ricard Carulla, a Poblet (1928).

JORDI MORERA

Lluís Carulla, a Montserrat amb Joan Busquets (1986).

JORDI MORERA

Vanguardia, bé podria ser el d'aquelles persones a les quals es podria aplicar la frase del president nord-americà John F. Kennedy: "No us pregunteu què pot fer el país per vosaltres, sinó què podeu fer vosaltres pel país". I sabent això, la processó de sol·licituts per demanar ajuda i col·laboració va ser inegotable. Més d'un cop hauria estat fàcil creure que el seu despatx era considerat Lorda o Fàtima per molts.

—MORTA: ¡I tant! Aquesta societat nostra és viva i per tant hi ha gent amb iniciatives i diners per fer-les. Però sempre els elements es troben plegats. Els que donen diners per fer coses són molt pocs, lògicament sempre es truca a les mateixes portes. Però, si la persona que pot donar ajuts

només fa el que la gent li demana, s'acaba sense fer res en concret i moltes coses disperses. Per això va fer la Fundació. I amb uns objectius, línies d'actuació i programes ben clars. Ell sempre deia: "Si fes tot el que la gent em demana, no faria res". Mai no va fer encàrrecs com els mecenes més tradicionals d'èpoques passades. Amb la discreció i molt personalment va anar fent el que creia convenient i no per por de res, sinó per la seva manera de ser.

—*El seu pare, Montserrat, ¿va tenir problemes polítics en algun moment?*

—MONTSERRAT: En una ocasió va estar dos anys sense passaport. A l'Espluga va organitzar un acte pel monument a en Randé, l'avi i l'escriptor el van obligar a

fer-ho en castellà. El van denunciar. Li va doldre molt, però no li ho va tenir mai en compte a la persona que el va traïr. Era un home molt complet. En família molt afectuós, el senties molt pròxim. Al seu costat era impossible avorrir-se, i fer el mandra encara era pitjor. Va aconseguir també una unió amb els fills i la família en el sentit humà. Tot un *pater familias* tant per als seus com per a la gent del seu entorn. A Gallina Blanca, per exemple, sempre tothom s'ha sentit de casa. Ell era espontani.

—*Amb el pas del temps, ¿va canviar d'opinió? ¿Què pensava de l'evolució del país i la llengua?*

—MONTSERRAT: Que feia més falta que mai la Fundació. Que calia un estímul, els premis, per mestres, alumnes, escoles. Per molta economia i Generalitat que hi hagués, tot continuava fent molta falta. Queda feina per fer, deia. I sempre volia seguir molt de prop allò que feia, però això sí, sense fer política. Jo no el vaig veure temptat d'entrar en política, var ser un home cristià, català i burgès. Segurament per aquest ordre. Element, d'altra banda de domini públic. Però respectuós i tolerant amb tot menys amb la mort, considerada enemiga a combatre només perquè quan es trobessin tot s'hauria acabat, el temps aturat i l'agenda encara plena.

—MONTSERRAT: A tots nosaltres ens agrada que del seu pas per aquest món en quedés la seva voluntat de fer coses pel país. I que nosaltres siguem capaços de saber continuar la seva línia de mecenatge. Ell estaria content veient que fem anar les seves coses com ell ho va fer. Per això ens va dir un dia: "la Fundació Jaume I és l'herència de la meua ànima". **Josep Cuní**